

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-03-27

Närvarande: F.d. justitieråden Ella Nyström och Olle Stenman samt justitierådet Per Classon

Följändringar till ny förvaltningslag

Enligt en lagrådsremiss den 15 mars 2018 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i jordabalken,
2. lag om ändring i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg,
3. lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318),
4. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
5. lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges export- och investeringsråd beträffande handelssekreterare m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1976:447) om rätt för erkänd arbetslöshetskassa att pröva fråga om statsbidrag till fiskeföretag,
7. lag om ändring i lagen (1979:377) om registrering av båtar,
8. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
9. lag om ändring i lagen (1988:688) om kontaktförbud,

10. lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950),
11. lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst,
12. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
13. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
14. lag om ändring i lagen (1992:318) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Kulturdepartementets verksamhetsområde,
15. lag om ändring i sjölagen (1994:1009),
16. lag om ändring i lagen (1995:1255) om mästarbrev för hantverkare,
17. lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti,
18. lag om ändring i lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård,
19. lag om ändring i epizootilagen (1999:657),
20. lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument,
21. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
22. lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168),
23. lag om ändring i lagen (2004:629) om trängselskatt,
24. lag om ändring i lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang,
25. lag om ändring i lagen (2005:340) om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund,
26. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
27. lag om ändring i vallagen (2005:837),
28. lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227),
29. lag om ändring i lagen (2006:451) om offentliga uppköps-erbjudanden på aktiemarknaden,
30. lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.,
31. lag om ändring i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och

- katter,
32. lag om ändring i lagen (2008:990) om företagshypotek,
 33. lag om ändring i lagen (2009:704) om europeiska grupperingar för territoriellt samarbete,
 34. lag om ändring i lagen (2009:1254) om officiella veterinärer,
 35. lag om ändring i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen,
 36. lag om ändring i skollagen (2010:800),
 37. lag om ändring i lagen (2011:111) om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser,
 38. lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
 39. lag om ändring i lagen (2013:363) om kontroll av ekologisk produktion,
 40. lag om ändring i lagen (2015:1016) om resolution,
 41. lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling,
 42. lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna,
 43. lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Johan Lundqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I remissen föreslås följdändringar i ett antal lagar med anledning av den nya förvaltningslagen (2017:900). I ett stort antal specialförfattningar finns bestämmelser som föreskriver att den nuvarande förvaltningslagen (1986:223) eller vissa angivna bestämmelser i den lagen ska gälla vid tillämpningen av respektive specialförfattning. Dessa hänvisningsbestämmelser är av mycket skiftande slag. I vissa fall anges alltså att förvaltningslagen ska tillämpas i dess helhet vid

ärendehandläggningen. I de fall inte lagen i sin helhet ska tillämpas råder en stor variation. Ibland anges att ett särskilt stycke i en viss paragraf eller att några enstaka paragrafer ska tillämpas, medan det i andra fall har förts in mer eller mindre omfattande kataloger över paragrafer i förvaltningslagen som ska tillämpas. Det förekommer också att det i en författning anges särskilda undantag från lagens tillämpning för ett visst förfarande.

I remissen föreslås att hänvisningarna till bestämmelser i den nuvarande förvaltningslagen i de olika specialförfattningarna ersätts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nya lagen. Dessutom föreslås att vissa av den nya lagens bestämmelser som saknar motsvarighet i den nuvarande lagen, men som anges vara systematiskt sammanbundna med den befintliga regleringen eller enligt nuvarande praxis gäller som allmänna principer i rättsordningen, införs i författningarna. Det gäller t.ex. bestämmelserna i 5 § om legalitet, objektivitet och proportionalitet och 23 § om myndigheternas utredningsansvar. I vissa fall kompletteras uppräkningsarna även med en hänvisning till bestämmelsen i 24 § om muntligt uppgiftslämnande i den nya förvaltningslagen.

Lagrådet konstaterar att de nuvarande hänvisningarna i de olika specialförfattningarna skiljer sig åt när det gäller såväl omfattning som materiellt innehåll. Det är svårt att skönja någon grundläggande och enhetlig linje i de olika författningarna beträffande vilka regler i den nuvarande förvaltningslagen som ska tillämpas.

Av remissen och vad som uppgetts vid föredragningen framgår att det i det aktuella lagstiftningsärendet inte har varit ambitionen att göra en systematisk genomlysning av ändamålsenligheten i de befintliga hänvisningarna. Eventuella brister i respektive lags

befintliga hänvisningar liksom omotiverade skillnader mellan regelverken har därför inte uppmärksammats eller åtgärdats.

De föreslagna hänvisningarna i de olika författningarna utgör därför närmast mekaniska transformeringar från de befintliga hänvisningarna till motsvarande regler i den nya förvaltningslagen. Enligt Lagrådets mening står det emellertid klart genom förslagen i remissen att det är såväl motiverat som angeläget att det görs en samlad och överlagd genomarbetning av vilka olika regler i förvaltningslagen som ska gälla vid tillämpningen av de olika specialförfattningarna. Det hade varit naturligt att detta hade gjorts i lagstiftningsärendet och det är olyckligt att så inte har skett. I avsaknad av en sådan genomgång har det inte varit möjligt för Lagrådet att bedöma relevansen av de hänvisningar som görs i de olika författningarna. Lagrådet förordar att det så snart som möjligt görs en sådan samlad översyn.